

Головко Світлана Григорівна,

*кандидат історичних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу
моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ

ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ ОСВІТИ:

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Законом України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) інституціалізоване як один із основних видів оцінювання результатів навчання здобувачів незалежно від рівня освіти (Ст. 17) [6]. Таким чином, завершено тривалий процес формування його нормативно-правових засад на рівні базового законодавства про освіту.

Зауважимо, що першим практичним кроком у запровадженні формування нормативно-правового забезпечення ЗНО стала Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» (2004 р.). Нею вводився порядок проведення зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти з метою забезпечення реалізації конституційних прав громадян на рівний доступ до вищої освіти. Цією ж Постановою було передбачено створення у 2005 році Українського центру оцінювання якості освіти та його регіональних підрозділів, а також проведення у 2006 році пілотного експерименту щодо випробування технологій зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників закладів загальної середньої освіти. Було визначено конкретний термін запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (2007-2008 рр.) [2].

Таким чином, у 2005 р. було сформовано основу нормативно-правового забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні, що дало можливість запровадити його на практиці. Зокрема, у 2006 р. розпочав функціонування Український центр оцінювання якості освіти та його 8 регіональних центрів. Було

проведено пробне ЗНО у формі тестування, участь у якому взяли 41 818 випускників загальноосвітніх шкіл із залученням 6 300 інструкторів і 700 екзаменаторів. Відповідно, вже у 2007 році було проведено ЗНО з української мови, математики, історії України та всесвітньої історії (як експеримент відбулося зовнішнє незалежне оцінювання з хімії, біології та фізики для випускників шкіл Харківської області), а його учасники отримали сертифікати державного зразка. Участь у ЗНО 2007 року взяли 116 327 учнів, що становило біля 26% від загальної кількості випускників середньої школи [3].

У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) визначено, що зовнішнє незалежне оцінювання визначається як оцінювання результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні, яке здійснюється спеціально уповноваженою державою установою та використовується для прийому до закладів вищої освіти на конкурсній основі. Його об'єктивність має забезпечуватися дотриманням єдиних вимог до процедур його проведення, підбором завдань відповідно до програм зовнішнього незалежного оцінювання [4].

На сьогодні базовим законодавчим актом, який регулює процедури зовнішнього незалежного оцінювання, є Закон України «Про освіту» (2017 р.). Він визначає концептуальні засади ЗНО як одного з ключових інструментів забезпечення і підвищення якості освіти в системі зовнішнього забезпечення якості освіти (Ст. 41. Система забезпечення якості освіти) [5]. Закон визначає методологічною основою ЗНО принципи валідності (обґрунтованості та придатності методів і технологій оцінювання для конкретних цілей), відкритості та прозорості, об'єктивності, надійності, доступності, відповідальності. Функція встановлення процедур, форм та порядку проведення зовнішнього незалежного оцінювання покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

Якщо на початковому етапі запровадження ЗНО розглядалося виключно як інструмент якісного удосконалення механізму вступу випускника середньої школи до вищого навчального закладу, то сьогодні — це інструмент оцінювання результатів навчання, здобутих на певному рівні освіти. При цьому зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти використовується для прийому до закладів вищої освіти на конкурсній основі.

Таким чином, на сьогодні забезпечено організаційно-педагогічні та правові умови для ефективного функціонування зовнішнього незалежного оцінювання. Разом із тим, відбувається його постійний розвиток та вдосконалення. ЗНО розглядається сьогодні як ефективний механізм переходу здобувача з одного рівня на інший (зокрема, з базової до профільної освіти) на конкурсній основі. При цьому ЗНО на завершальному етапі здобуття базової середньої освіти може стати важливим інструментом моніторингу навчальних досягнень учнів та сприяти більш усвідомленому вибору спрямування профільної освіти. Тому перспективними є дослідження співвідношення таких його функцій, як інструменту оцінювання освітніх результатів за рівень загальної середньої освіти та виявлення показників, що підтверджують відповідність рівня академічної та інтелектуальної підготовки абітурієнта до обраного напрямку вищої освіти [1]. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Головка С.Г. Особливості та перспективи розбудови нормативно-правового забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». Київ: НАУ, 2018. № 4(49). С. 64–73.
2. Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпн. 2004 р. №1095. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1095-2004> (дата звернення: 26.04.2020).
3. ЗНО в Україні (історична довідка). URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php> (дата звернення: 29.04.2020).
4. Про вищу освіту: Закон України від 01 липн. 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 26.04.2020).
5. Про загальну середню освіту: Закон України від 16 січн. 2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 29.04.2020).
6. Про освіту: Закон України від 05 вересн. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20> (дата звернення: 26.04.2020).